

TRI PRAVLJICE... DA BI Z NJIMI POLETALI V SVET FANTAZIJE

Marko Kravos: Tri pravljice: ena sladka, ena rahla, ena skoraj modra. Trst, Založništvo tržaškega tiska, 1991. Slovenska in italijanska izdaja.

Pred nami je knjižna izdaja, ki z veliko mero nežnosti vabi otroke v svet fantazije. V mislih imamo veliko slikanico, ki je izšla pod naslovom *Tri pravljice: ena sladka, ena rahla, ena skoraj modra*. Napisal jo je Marko Kravos, ilustracije je prispeval Klavdij Palčič, prevod v italijanski izdaji pa je oskrbela Paola Lucchesi. V njej so objavljene tri sodobne zgodbe: pravzaprav bi lahko rekli, da so to pripovedke, ki so malo tudi pravljice in pravljice, ki so nekoliko tudi pripovedke.

Lahko bi jih opredelili kot *pravljice*, ker obravnavajo dimenzijo „čudežnega“, in ker iz njih veje čarobnost, ki se počasi, a zanesljivo polasča bralca, da bi ga potem prevzela s svojo milino. Kot v vseh pravih pravljicah, so tudi v teh zgodbicah klasične prvine iz magičnega sveta, na primer vila in čudežna piščalka.

Morda pa se nam prikazujejo že bolj kot „moderne“ zgodbe, v katerih živali – včasih tudi predmeti – spregovorijo. V njih pa, in to je vsekakor primerno izpostaviti kot posebno odliko, ni opaziti kakega izrecnega moralističnega sporočila.

Življenjski napotki, „sporočila“ (kot jim običajno pravimo danes), oziroma „nauki“ (kot se jim je reklo nekoč) so skoraj povsem poniknili med prvini iz domišljjskega sveta, v katerem se napaja predstavniki svet otroka. Tako ostaja bralec pri branju sproščen, saj ga ne zavezuje ali usmerja nobeno od zunaj vsiljeno moralno načelo, ki bi mu odredilo, „zdaj počneš to, kar je dobro, in zdaj to, kar je slabo“. Pušča ga, da po mili volji prehaja od pravljice k zgodbi in obratno in si pri tem sam poišče, če se mu to ravno zljubi, kak

odgovor na vprašanja iz lastne življenjske izkušnje.

Neobičajen in prijetno izzivalen je podnaslov izdaje, ki vsako od treh pripovedi na poseben način obeleži.

Prva pravljica, ki nosi naslov *Deček s piščalko*, je označena s pridevnikom **sladka**: v njej se namreč – v kraju, kjer časa še ni („kjer čas ne teče, ampak še spi /.../ kjer šele čaka na svojo uro“), kjer ni ne sonca ne teme, – ob čarodejni moči ljubezni spočenja življenje. Mali deček, ki v tej dolini izven časa živi, bo prejel svoje ime Martin takrat, ko bo naletel na ljubezen kake mame. Takrat se bo kolo časa zavrtelo tudi zanj, saj je ljubezen tisto, kar nas oživlja, ljubezen je to, kar nam daje občutek lastne vrednosti in podeljuje našemu času smisel.

Druga pravljica, ki nosi naslov *Tinčkov beli nagelj*, je **rahla** kot toplina naročja. „Sredi nageljna, med čipkastimi tkaninami kuka v svet majhen deček.“ In tega Tinčka ziblje in doji, kot to počnejo vse matere s svojimi dojenčki, zdaj rahel oblak zdaj okrogla in napeta luna, h kateri „veselo pristavi usta /...da bi / spet prišel do svojega mleka.“ Ko ga tako samega opazijo prijazne živalice (ovčice, mravlja, čebela, slon, lisica, ptiček kraljiček, ribica idr.), ga kar zasujejo z darili, da bi ga razveselili. A nič ne nudi takega zadovoljstva in take sreče kot to, da se prepuščaš nežnostim tatka in mame ter toneš ob tem v čarobni svet sanj.

Tretjo pravljico, ki je naslovljena *Potepinski metulji* označuje avtor kot **skoraj modro**, ker so se v njej metulji „...zgubili tam daleč v sinjini“, ko so iskali, kot zgle-da, nekakšno prostost. Ta prostost pa, ki je po eni strani za potepine tako opojna, pa se po drugi strani izkaže kot polna nevarnosti in strahu. In tako metuljčki s pomočjo dobrodušnega zmaja spet varno pristanejo na zemlji, na varnem. Takrat

pomislijo, da je potepanje nevarna in nاپorna reč in da biti navezan na domač travnik sploh ni hudo.“ Poletavati v svobodi je namreč lepa stvar, ko vodi zmaja tanka nit v ljubeči roki, tako tanka, da nas kot varna čustvena vez družī, ne pa zavezuje ali utesnjuje.

Če so te zgodbe – pravljice **sladke, rahle** in kar prekipavajo od magičnega vzdušja, velja to v enaki meri tudi za ilustracije Klavdija Palčiča.

Njegove upodobitve se z več vidikov imenitno spajajo z besedilom. Predvsem po formatu, ki ni vedno enak in ki sledi literarni predlogi, da bi v dialektičnem razmerju z njo usklajeno učinkoval. Večina so polstranske, včasih nad, včasih pod tekstom; nekaj jih je celostranskih in le ena – zelo elegična, zelo poetična in pomensko nabita, se razprostire preko dveh polnih strani.

K razbiranju pravih „pomenov“ v pripovedni strukturi teh pravljic nas napeljuje predvsem pretanjenost akvareliranih tonov, s katerimi Palčič izrisuje pletenino čustev in doživetij, ki so na pri-tajen način vtikane v tekst.

Kot vsak pravi umetnik pa Palčič, ko besedno predlogo na oseben način reproducira, slednjo velikokrat tudi preseže in obogati z novimi vsebinskimi prviniami.

Palčič se, kot je to pri njem že značilno, poslužuje zelo rafinirane tehnike **akvarela**.

Za razliko od ilustracij pri *Martinu Krpanu* pa je tokrat v akvarel vnesel hitre, bežne, sunkovite poteze s svinčnikom. Te bi se nam lahko na prvi pogled zdele čisto slučajne. V resnici pa gre za pretehtan poseg, saj nam umetnik prav s temi črtami posreduje iluzijo premikov v upodobljenem dogajanju. Prav tako se pri teh pravljicah spet pojavi dvojje značilnih postopkov Palčičevega ilustratorstva. V mislih imam igrivo izrabo barve in njegov smisel za ironijo in karikature.

Predvsem se velja ustavitī ob barvah, ki so pri teh „prizorih“ – pač glede na slikarjeve prejšnje ilustratorske prispevke – manj disciplinirane, zato pa toliko bolj

sproščene, samosvoje. Opaziti je sledove in potege čopiča, ki so zdaj hitri in močno poudarjeni, drugič pa spet precizni in do kraja izvedeni, v vsakem primeru pa enako zračni in neoprijemljivi, zabrisani.

Ilustrator nam govori **preko barv** in to je jezik, ki je otrokom verjetno najbližji. Zaradi njegove neposrednosti se otroci po vsej verjetnosti sami od sebe, rekli bi lahko kar samoposebi umevno, zblizajo s čustvi, doživetji, duševnimi razpoloženji, z miselnimi in duševnimi vrednotami v tekstu.

Kolorizem Palčičevih akvarelov izzove celo kopico občutkov in emocij, ki otroke pritegnejo in jih končno nagovorijo k branju zapisane zgodbe. Ilustracije torej, ki nam približajo besedilo in ki spodbudijo v malem človeku ljubezen do branja. Med slikovnimi prispevki so najbolj prepričljive in očarljive celostranske ilustracije in tista, ki seže čez dve strani. S svojo nežnostjo in ljubeznivo poetičnostjo odkrivajo namreč otrokom čarobno barvitost prave umetnosti, ki ne pozna vsiljivosti in nasilja, kakršno prevladuje danes v medijih.

Barvna izraznost Klavdija Palčiča nam priča o njegovem tankočutnem in liričnem likovnem svetu, ki ni samo spodbuden za otrokovo ustvarjalnost, pač pa ga že prepričljivo navaja tudi na prvo estetsko razgledovanje po svetu.

Še namig glede njegovega smisla za **karikature**, s katerim v tej knjigi pristopa tako k osebam iz človeškega kot živalskega sveta in ki je zdaj bolj zdaj manj poudarjen: martinček je tako izrazita dobričina, metulj pa ima izraz navihanca. Pričujoče ilustracije so v primeri z Martinom Krpanom precej manj zajedljive in groteskne, bolj so otroško dobrodušne in po meri malega bralca.

Slikanica torej, ki izpričuje, da tako pisatelj kot slikar razumeta otroški svet. Predvsem pa knjiga, ki otrokom izkazuje ljubezen z dragocenimi darovi besed in podob: na teh krilih bo njihova fantazija lahko sproščeno poletela.

Silvia Blezza Picherle
(Prevedel Marko Kravos)